

Recepce ilyrského hnutí v českém a slovenském prostředí a vzájemné kulturně-politické vztahy v první polovině 19. století

ANŽEKA KINDLEROVÁ

Na Dolinách 40

CZ - 147 00 Praha 4

Izlaganje sa znanstvenog skupa

Congress communication

Primljeno/Recieved: 05. 12. 2012.

Prihvaćeno/Accepted: 15. 12. 2012.

Česko-chorvatské vztahy v první polovině devatenáctého století můžeme hodnotit jako velmi intenzivní především díky ilyrskému hnutí, které vzniklo na chorvatském prostoru. Toto hnutí, aktivní především v letech 1835-1843, našlo v českém i slovenském prostředí řadu propagátorů. Byli to v první řadě dva Slovinci působící v českém národním obrození: Pavel Josef Šafárik a Jan Kollár. Tito udržovali osobní přátelství s Ljudevitem Gajem, propagátorem a představitelem ilyristu v Chorvatsku. Gaj poprvé navštívil Prahu v roce 1834, o tři roky později zavítal do Prahy znovu, aby zde koupil tiskárnu pro vydávání ilyrských novin a časopisů.

Klučně riječi: Česko - chorvatské vztahy v polovině devatenáctého století, čeští obrozenci, časopis Květy, ilyrské hnutí, slovensko - chorvatské vztahy ve třicátých až šedesátých letech devatenáctého století, baron Metel Ožegović, Štefan Moyses, Josef Miloslav Hurban, rok 1848, Říjnový diplom z roku 1860, Matice slovenská

Informace o dění v jihoslovanském prostoru a o ilyrském hnutí přinášeli čeští obrozenci českému publiku prostřednictvím nově založených novin a časopisů. Přestože jich byl ve dvacátých a třicátých letech devatenáctého století založen větší počet, byly tyto časopisy vydávány většinou jen velmi krátce. A to buď z nedostatku finančních prostředků, nebo byly přímo úředně zakázány. Delší dobu vycházely pouze časopisy Květy, Česká včela, Kolo či časopis České museum.¹ Nejpopulárnější z nich byl časopis Květy, do kterého přispívali i Karel Jaromír Erben nebo Karel Hynek Mácha. Sloužil k organizování českého národního

hnutí a propagaci národního obrození u ostatních Slovanů.

Od třicátých let přinášel časopis zprávy i o obrozeneckém hnutí u jižních Slovanů. Zpočátku to byly zprávy velmi skrovné. Ale ve druhé polovině třicátých let se můžeme již v několika číslech dočíst o ilyrském hnutí. V únoru roku 1838 informují Květy detailně o založení časopisu Danica Ilirska a jejím zakladateli Ljudevitu Gajovi. V červenci téhož roku přináší zprávu o vydání nové knihy Janka Draškoviće „Ein Wort an Iliriens hochherzige Töchter“ a v říjnu přináší dvacáté číslo obširný článek s titulkem „Zprávy z Ilirska“, ve kterém se české publikum dovídá o osobě barona Metela Ožegoviće, který se zasazuje o používání národního jazyka v úředním styku:

¹ Beránková, Milena, Český periodický tisk do roku 1918, Praha 1981, s. 69-89.

„Potěšitelné jsou zvláště pokroky, které bratři naši ilyrští v tomto ohledu činí. Zvláštní pozornost zasluhuje ustanovení varaždinské stolice, která nařizuje, aby veškeré ustanovení přijaté i vydané bylo tlumočeno v národním jazyce lidu. Aby se na základních školách ještě více rozšířila výuka národního jazyka.“²

Květy též detailně informují o soutěži, která byla určena pro napsání učebnice chorvatského jazyka pro mládež.

Jedním z velkých počínů bylo založení varaždinské čítárny, která se soustředila na národní ilyrskou literaturu i na ostatní slovanské literatury. Redakce časopisu Květy ve svém článku zdůrazňuje jméno Metela Ožegoviće, který se o založení zasloužil. Časopis jej charakterizuje jako člověka vysoce vzdělaného jdoucího ve šlépějích svého otce Stjepana Ožegovce, bývalého protonotáře chorvatského království a velkého milovníka vlasti. Nezapomíná dodat, že Ožegović každoročně přispívá 20 stříbrných tolarů škole v Bučanech jako odměnu pro nejnadanější žáky.

Tento článek dále informuje i o ostatních oblastech Chorvatska, kde dochází k organizované činnosti národního hnutí, především o městech Karlovac a Záhřeb, a připomíná osobu Janka Draškoviće a jeho nově vydanou knihu.

Nejvíce zpráv o ilyrském hnutí přinesl časopis Květy v roce 1844. Hned v prvním čísle můžeme najít článek o založení časopisu Zora Dalmatinska pod vedením Ante Kuzmaniče.³

Zprávy o ilyrském hnutí vycházely též v Časopise Českého Musea v letech 1837- 1841. František Ladislav Čelakovský na stránkách Muzejníku vydal v letech 1840-1841 řadu překladů z chorvatštiny. V roce 1842 pak otiskoval časopis dopisy ruského slavisty I. I. Sreznevského, ve kterých pojednává o literatuře jihoslovanských národů.

České časopisy Květy i Časopis Českého Musea se snažily o objektivní informovanost čtenářů. Přinášely tedy názory na ilyrské hnutí i ze srbského a slovinského prostředí. Ze srbského prostře-

dí především nesouhlas s ilyrským hnutím, který mírnil ve svých článcích Pavel Josef Šafárik.

Co se týče osoby Metela Ožegoviće, jeho jméno se objevilo na české veřejnosti pouze jednou, a to ve zmíněných Květech. Baron Ožegović se s českými obrozenci sice stýkal, ale v porovnání s jeho vazbami na představitele slovenského národního obrození, byly tyto styky spíše marginální.

Vzájemné vztahy slovensko-chorvatské v době slovenského národního obrození a ilyrského hnutí u Chorvatů

V první polovině devatenáctého století se Slováci stali velmi blízkými spojenci jihoslovanských Chorvatů. Úzké kontakty byly navázány ve třicátých letech s Ljudevitem Gajem a slovenští politici zastoupení na uherském sněmu se stali vítanými a blízkými spojenci Chorvatů při obraně národních práv, především národního jazyka, který byl silně ohrožen maďarizačními tendencemi.

Historický paralelismus v národním obrození Chorvatů a Slováků se projevil i v tom, že se rok 1836 stal jakýmsi mezníkem v národním obrození u obou národů. Tohoto roku dochází na slovenské straně k vystoupení štúrovců, založení Společnosti v Bratislavě, koná se historická cesta na Děvín a na chorvatské straně pak k předložení ilyrského programu veřejnosti.⁴

Ve druhé polovině třicátých let se chorvatsko-slovenské vztahy, především mezi studentskými spolky, dále upevňovaly.⁵ Intenzivní fáze slovensko-chorvatských styků spadá do období 1838-1842, tedy ještě před vrcholnou fází slovenského národního obrození. V roce 1838 se ve Vídni setkali za jihoslovanskou stranu Ljudevit Gaj se svým slovenským protějškem Ľudovítem Štúrem. Politické kontakty slovenských obrozenců a představitelů ilyrského hnutí byly ovlivněné též zástupci

² Květy 4. 10. 1838.

³ Květy, ročník 1844.

⁴ Krajčovič, M., Slovenská spoločnosť v Uhersku: Slováci a Jihoslovanka v národnoemancipačnom zápase v 30. až 70. rokoch 19. storočia, Bratislava 1986, s. 16-17.

⁵ Tamtéž s. 17.

polské monarchistické emigrace, která vysílala své agenty k zástupcům slovanských obrozenců v podunajské monarchii.

Velký vliv na formování těchto vzájemných politických kontaktů a emancipačních programů mělo také slovenské centrum v Pešti v čele s Janem Kollárem.⁶

Jihoslovenský časopis prosazující myšlenky ilyrismu *Danica*, jehož byl Ljudevit Gaj hlavním redaktorem, přinášel ze slovanského světa zprávy v první řadě ze Slovenska, méně ze Slovinska a v ještě menší míře z Čech. Ljudevit Gaj vedl od roku 1832 čilou korespondenci s Janem Kollárem, od roku 1835 s významným představitelem slovenského národního hnutí Ľudovítem Štúrem a později i s dalšími slovenskými obrozenci jako byl K. Kuzmány, G. Fejérpataky, J. M. Hurban, P. J. Šafárik a jiní. Slovenští obrozenci publikovali své články v *Danici*. Například P. J. Šafárik publikoval roku 1836 svoji koncepci o literární vzájemnosti Slovanů nejprve v *Gajově Danici*.

Vedle těchto čilých kulturních kontaktů hrál významnou úlohu Slovák Štefan Moyses, který v Chorvatsku zastával vysoké funkce dlouhých dvacet jedna let. Moyses patřil vedle Ljudovíta Gaje a Juraje Draškoviće k největším propagátorům a vedoucím osobnostem ilyrského hnutí v Chorvatsku a ve čtyřicátých letech vystupoval společně s Metelem Ožegovićem jako obránce Chorvatů na sněmu v Bratislavě (od 2. 11. 1847).⁷

Slovenské i chorvatské, resp. ilyrské, národní hnutí zažily na začátku čtyřicátých let 19. století dramatický vývoj. Roku 1843 bylo na nátlak maďarských politických kruhů zakázáno slovo „Ilyr“ a „ilyrský“, což mělo vliv na ideové přorientování chorvatského hnutí směrem od ilyrismu ke kroatismu, což slovenští představitelé

národního obrození přivítali. Toto přivítání však mělo za následek ochladnutí vztahů mezi představiteli Slováků a Chorvatů. V letech 1846-1848 proto můžeme v *Gajově Danici* najít jen velmi málo článků týkajících se Slovenska. Tato roztržka pominula poté, co se v Chorvatsku etabloval kroatismus a vytlačil ideologii ilyrismu.

Ožegovići a zástupci slovenského národního obrození

Co se týče vztahu ke slovanským národům, byli to v první řadě Slováci, ke kterým měla chorvatská rodina Ožegovićů vřelý vztah. Biskup Mirko Ožegović, strýc barona Metela Ožegoviće, působil v letech 1830-1832 jako poslanec v bratislavském sněmu. V roce 1834 byl také v Bratislavě vysvěcen na senjsko-modrušského biskupa se sídlem v chorvatské Senji, kde působil až do své smrti.

Synovec biskupa Mirka Ožegoviće, baron Metel Ožegović, udržoval během svého působení v uherském sněmu v letech 1843-1844 a 1847-1848 velmi intenzivní kontakty se slovenskými politickými představiteli, stejně jako tyto kontakty udržoval v pozdějších letech během svého působení na ministerstvu ve Vídni.

O chorvatském národním smýšlení Ožegoviće a jeho kulturní slovanské vzájemnosti hovoří výmluvně slovenský národní buditel Ľudevít Štúr v dopise českému představiteli národního obrození Františku Palackému, ve kterém popisuje chorvatský boj za národní jazyk proti maďarizačním tendencím. 24. května 1843 vystoupil baron Ožegović na bratislavském sněmu a začal hovořit latinsky. Ze strany Maďarů se ozval řinkot šavlí a výkřiky „Magyarul“. Chorvaté byli obviněni, že ilyrské hnutí v Chorvatsku je dílem ruské panslavistické propagandy a směřuje k vytvoření samostatného ilyrského státu tvořeného společně s Bosnou a Srbskem:

„Na sněmě se posud o slovenských záležitostech nic nerokovalo, avšak mne hrabě Majláth ujišťoval, že nastane prudké o tom hádání. Horvatští vyslanci mluví při velikém křiku latinsky.

⁶ Kolár sám byl na své cestě do severní Itálie velmi impozantně přijat v Záhřebu. Uvítalo ho zde osmdesát představitel chorvatského politického a kulturního života v čele s biskupem Jurajem Haulikem. In *Listy Ľudovíta Štúra I., 1834 – 1843*, ed. J. Ambru, Bratislava 1954, s. 277.

⁷ Šidak, J. *Studije iz hrvatske povijesti XIX stoljeća*, Zagreb 1973, s. 135. V této studii se potvrzuje, že Moyses působil mezi Chorvaty jako národně uvědomělý Slovák.

Hrabě Turopoljski, Josipovič, protestoval veřejně na sněmě proti jejich vyvolení, nebo prý Turopoljci, známí ze svého maďarského bažení, k volení připuštění nebyli. O věci se rokovati má; kdo ví, jak vypadne. Avšak Horvati stojí pevně na svém. Vyslanci jejich, Metel Ožegovič i Klobučarič, jsou muži národu svého milovaní. Budou mít veliký boj, ale zdají se býti odhodlaní.⁸

V polovině června roku 1848 odcestovali do Záhřebu zástupci slovenských politiků, aby zde bránili práva Slováků v uherských zemích. 2. 7. 1848 zásluhou Štefana Moysese hovořil v chorvatském parlamentu jeden ze slovenských zástupců, Jozef Miloslav Hurban. Tato jeho řeč představuje výrazný projev chorvatsko-slovenské solidarity a je významným dokladem slovenských státoprávních snah.⁹ Projev, který negativně hodnotí uplynulá léta, která si vyžádala díky hladomoru na Slovensku několik set obětí, a vyzdvihuje povstání Chorvatů, vedl k tomu, že sněm vypracoval návrh řešení na uspořádání vztahů mezi Chorvaty, Slováky, Srby a Maďary. V parlamentní debatě o slovenské otázce dále vystoupili i chorvatští zástupci Ivan Kukuljevič, Josip Jelačić a baron Metel Ožegovič.

Historickým dokumentem solidarity mezi Slováky a Chorvaty je společné memorandum Rumunů, Slováků, Chorvatů a Srbů o ustanovení samostatných korunních zemí ze dne 26. dubna 1849, které ve Vídni koncipoval ze slovenské strany Michal Hodža a z chorvatské strany Metel Ožegovič.¹⁰

8 Listy Ludovíta Štúra I., 1834-1843, ed. J. Ambuš, Bratislava 1954; List č. 156 Františkovi Palackému, s. 359 – 360.

9 V projevu Hurban mimo jiné uvedl: „...oči našej potlačenej národnosti su teraz obrátené na juh, kde bán hájí právo národa.“ Ve své řeči připomněl i katastrofální sociální situaci na Slovensku, kde v polovině 40. let zemřelo přibližně půl milionu lidí díky velké neúrodě předešlých let. Hurban zde hovořil o útlaku ze strany Maďarů. Pochvalně se vyjadřuje o povstání Chorvatů vůči Vídni: „Keď budeme vidieť junáctvo Vaše a svet nám nedá, čo nám ľudským právom náleží, ťpuojdeme aj mi na oružje...“ In Krajčovič, s. 28.

10 Šidak, J., Narodni pokret Slovaka, s. 105.

V bouřlivém roce 1848 se chorvatsko-slovenské vztahy promítly i v osobní rovině. Když baron Ožegovič sháněl pro svého syna vychovatele, byl mu doporučen prostřednictvím Ludovíta Štúra mladý slovenský duchovní Matúš Klácel. Ten měl v rodině Ožegovičů vyučovat ve spisovném chorvatském jazyce, který si měl co nejdříve osvojit. Štúr ve svých dvou dopisech Klácelovi předkládá podmínky, za kterých by v této chorvatské rodině působil:

„Jeho sinje teraz 7 rokov starí a skončiu II normálnu školu; při Vašom ale vychovávaní bi nechoďiu do školi ale celkom bi bou Vám odevzdaní. Vyučovali bi s' e ho v národnom spisovnom Horvátskom jazyku (ktorí ak na tolko v moci nemá' e, za pár tíďnov sa ho naučit' e); knihi ktorje sú pre vychovávaňja v tom nárečí už hotovje bi s' e upotrebit' mohli...“¹¹

Jelikož byl Klácel členem řádu a duchovním, nedostal povolení od brněnského biskupa tento řád opustit a stát se vychovatelem Ožegovičových dětí, přestože v jeho prospěch zasahoval sám baron, o čemž svědčí i další dopis Štúra Klácelovi¹²:

„Posjelať Vám tu list biskupa, ktorí písaťu strícovi Metella Ožegoviča Imr. Ožegovičovi biskupovi zengskejmu strani Vášho prepust' eňja z kláštoru. Jako vidno z tohoto listu Váš biskup nemá vuole Vaše prepust' eňja ulahčit' a napomáhať, ale to nič ňerobí. Metell Ožegovič ňedbajúc na reči Vášho biskupa a na potvaraňja Vás z pantheismu¹³ srd' ečne si žjada abi s' e k ňemu prišli a dovoleňja si teraz u pápeža vikonať sa usilovali. Ak bi Vám z ohladu tohoto Imro Ožegovich biskup Zengski v dačom na pomoci mohou biť, veľmi vďačne všetko možnuo vikonať; nášmu ale vrúcnemu Slovanovi Metellovi Ožegovichovi

11 Listy Ludivíta Štúra II., 1844-1855, List č. 276 Matúševi Klácelovi, s. 185-186.

12 Dochovali se dva dopisy v lainském jazyce, které psal Ožegovič brněnskému biskupovi in.

13 Klácel začal po svém vysvěcení v polovině třicátých let vyučovat na brněnském filozofickém ústavu, v r. 1844 byl však z profesorského místa pro své svobodomyšlné názory na nátlak brněnského biskupa odvolán (byl obviňován z hegelianství a panteismu).

kedikolvek bi s'če došli, srđečne milím a vítaním buđe'če...“¹⁴

Po revolučním roce 1848 se politické vztahy a kulturněpolitické styky v národně politickém dění rozvíjely ze slovenské strany především díky Janu Kollárovi, K. Kuzmánymu a z chorvatské strany především skrze osobnost barona Metela Ožegoviće. Tyto vztahy se odrazily ve vídeňských Slovenských novinách v článcích zaměřených na jihoslovanskou tematiku a v Chorvatsku pak v periodikách vydávaných Ljudevitem Gajem.¹⁵

Byl to také baron Ožegović, který měl hlavní zásluhu, že v dubnu roku 1850 byly Hurbanovi a Štúrovi nabídnuty ve Vídni funkce za jejich věrnost během revolučních měsíců. Jak Hurban, tak Štúr však tyto funkce odmítli a dali přednost novinářské a osvětové práci. Toto odmítnutí vysvětluje Štúr v následujícím dopise Hurbanovi:

„Strani Ožeg. listu a ponuknutích nám úradov mislím ja tak jako Ti. Vjac aňi kroka, ani slova! Vždi se nás pitajú abi sme povedali čo chceme a keď povjeme, pitajú se zase že čo bisme chceli. Nech ich tam Boh opatruje! Buđeme vidávať novini! Preveliká je všađe po nich túžba. Viprávau mi o tom Gočár jako ich vo Zvoleňe čekajú. Při prvšom našom zastaťí sa usňesjeme sa na dačom koňečne.“¹⁶

Po změněných politických podmínkách v padesátých a šedesátých letech se udržovaly chorvatsko-slovenské kontakty především skrze osobnost biskupa Štefana Moysesese. Ten po návratu na Slovensku v roce 1851 přinesl z Chorvatska jihoslovanské metody, vzory a formy pro slovenské národní obrození. V letech 1853-1869 navštívilo biskupa Moysesese na Slovensku mnoho chorvatských osobností, kteří dále tyto vztahy prohlubovali.

Sám baron Metel Ožegović udržoval v padesátých letech nadále kontakty se slovenskými představiteli, především s Karolem Kuzmanym,

14 Listy Ludivíta Štúra II., 1844-1855, List č. 278 Matúševi Klácelovi, s. 187-188.

15 Krajčovič, s. 44

16 Listy Ludivíta Štúra II., 1844-1855, List L. Štúra M. Hurbanovi ze dne 23. dubna 1850, s. 220.

kteřý působil ve Vídni a od roku 1863 ve slovenském Martině. Účastnil se osobně slovenských akcí, jako bylo např. setkání skalické delegace v říjnu 1850.

V tomto období byly chorvatsko-slovenské politické vztahy ovlivněny a zintenzivněny společnou aktivitou státoprávních a kulturně-emancipačních snah. V dubnu 1860 psal Karol Kuzmány z Vídne katolické frakci slovenské politiky působící v Pešti, že baron Metel Ožegović navrhl koordinovaný postup Chorvatů a Slováků k vypracování společného stanoviska v užívání národního jazyka.¹⁷ Po pádu Bachova absolutismu zůstaly národnostní otázky v monarchii otevřené a Chorvaté a Srbové odmítali zastávat politiku izolacionismu. Snažili se proto za pomoci ostatních Slovanů v Uhersku, tedy především Slováků, vystupovat ve Vídni na širší platformě.

V době tzv. Říjnového diplomu¹⁸ chronologicky korespondují akce Slováků v podání Hurbanova memoranda a akce Chorvatů, kteří byli ve Vídni zastoupení baronem Ožegovićem. Ten se nejen stal Hurbanovým prostředníkem ve Vídni, ale sám též vypracoval v roce 1860 memorandum požadující nezávislost Chorvatska v rámci Uherska a sjednocení s Dalmácií, které předložil vídeňskému ministerstvu. Vzájemná chorvatsko-slovenská podpora v těchto emancipačních snahách je zřejmá i z několika memorand chorvatských žup z roku 1861 vyjadřujících sympatie vůči slovenským emancipačním snahám.¹⁹

O velmi úzkých chorvatsko-slovenských kontaktech hovoří i to, že se Metel Ožegović stal společně s biskupem Strossmayerem zakládajícím členem Matice slovenské, která vznikla v roce

17 Krajčovič, s. 68-69.

18 Říjnový diplom byl vydán 20. října 1860 císařem Františkem Josefem I.. Prohlášení, ve kterém se císař provždy zřikal absolutismu a kterým zřídil Říšskou radu. vzdal se úplné zákonodárné pravomoci a podělil se o ní se zemským sněmem. Také poněkud nejasně formuloval představy o dalším státoprávním uspořádání, které bylo možné vykládat federalisticky stejně jako centralisticky. V diplomu bylo také připomenuto zvláštní postavení Uherského království.

19 Memorandum zaslala např. Strossmayerova Virovitická župa.

1863 jako výsledek snah slovensky orientovaných demokratů na martinském Memorandovém shromáždění roku 1861.²⁰ Krátce po svém založení se Matica slovenská obrátila 22. září 1863 na vedení Maticе hrvatske do Záhřebu s návrhem úzké spolupráce. Ta byla v říjnu 1863 v Matici hrvatske přijata a tím začíná velmi úzká oboustranná kulturní spolupráce.²¹

Závěr

Baron Ožegović zastával ve svém osobním i politickém životě nutnost řešení a uspořádání národnostní otázky Slovanů v Uhersku, resp. v celé rakouské monarchii, o čemž svědčí nejen jeho osobní kontakty, ale především jeho politická vystoupení. Na jednu stranu byl M. Ožegović sice stoupencem Gajova ilyrismu, na druhou stranu však odmítal přílišnou rusofilskou orientaci Slovanů v rakouské monarchii, ke které byli mnozí obrozenci dotlačeni nerovnými politickými a kulturními podmínkami. Největší problém viděl Ožegović v tom, že se slovanská aristokracie odrodila svému národu, poněmčila se nebo pomadřasila, takže ve vyšších kruzích nemohla být slovanská idea vůbec zastoupena. Ožegović doufal, že by se mohla zjednat náprava tím, kdyby byl ve vládě zastoupen alespoň jeden Slovan²². Navrhoval

proto, aby se stal ministrem školství český obrozelec František Palacký či Pavel Josef Šafárik a tím vyrovnal nerovné zastoupení národů monarchie v rakouské vládě.²³ Tyto návrhy, které se zrodily bezprostředně po revolučním roce 1848, však byly na svou dobu příliš utopické, přestože by přispěly velkým dílem k vyjasnění národnostních problémů.

Baron Metel Ožegović se ve vypjatých národnostních podmínkách monarchie devatenáctého století osobně angažoval ve prospěch slovanských národů, především Chorvatů a jejich nejbližších spojenců Slováků. Mezi jeho největší osobní přátele a politické spojence patřili v první řadě slovenští obrozenci M. Hurban či L. Štúr.

Summary:

Czecho-Croatian Connections in the Middle of the 19th Century

Key words: Czech revival, Květy/Flowers periodical, the Illyrian Movement, Slovak-Croatian relations between 1830-1860, Baron Metel Ožegović, Štefan Moyses, Josef Miloslav Hurban, year 1848, the 1860 October diploma, Central Slovakian Cultural Institution/ Matica slovačka

In the 19th century the connections and the cooperation between the Czech and Croatian intellectuals were very intensive. In the Czech lands the public was informed about these contacts through the journal propagating national revival called *Květy*, which also referred about the activities of Metel Ožegović in Varaždin, where he founded one of the first national reading rooms in Croatia.

More intensive contacts maintained the Croatian intellectuals and politicians with the Slovak political milieu within the Hungarian kingdom.

20 Založení Maticе slovenské je velmi úzce spjato s cyrilometodějskými oslavami u všech slovanských národů v tehdejší rakouské monarchii. Vyvrcholením cyrilometodějských oslav bylo první valné shromáždění Maticе slovenské, které se konalo 4. srpna 1863 v Martině, v návaznosti na to, že císař František Josef I. koncem května potvrdil stanovy spolku. Zakládající valné shromáždění se stalo velkou národní manifestací. Moysesova cesta z Banské Bystrice do Martina připomínala triumfální pochod. Obyvatelstvo obcí, kterými procházel, mu připravovalo nadšené uvítání. Martinských oslav se nakonec účastnilo ještě víc lidí než memorandového shromáždění. Na prvním pracovním zasedání členů Maticе byl zvolen první matiční výbor. Předsedou se stal Štefan Moyses, místopředsedové Karol Kuzmany a Jan Országh, tajemníkem Pavel Mudroň a Michal Chrastek, pokladníkem Tomáš Červeňa. Jan Francisci byl za zásluhy při získávání povolení ke vzniku Maticе vybaven titulem čestného předsedy.

21 Krajčovič, s. 73

22 Maďaři měli v té době již svého zástupce v osobě Ference Gyulayho

23 Tyto myšlenky předložil Ožegović ve svém dopise bánu Jelačićovi v červnu a červenci roku 1849. In Rapant, Daniel, Slovenské povstanie roku 1848-49, dějiny a dokumenty, D. IV, s. 190